

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

**Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de**

Lvgdvni, 1609

Luxuria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

rimonialibus. cap. 19. num. 9. Nou. cap. 20. num. 9. 10.

De clericis in minoribus, non habentibus beneficium Ecclesiasticum, idem dicendum est quoad ludum, quod de laicis. num. 10. Nam laicis non prohibetur sub mortali per legem humanam ludus etiam principaliter propter lucrum quamvis magnum. num. 10.

Filius nondum emancipatus, & monachus, de licentia Patris, vel Abbatis, versantes in scholis vel in Curia, possunt ludo aliquid impendere licito. num. 12. Atque filius talis plura potest ludendo lucrari, quam perdere: dummodo non alliciat alium ad ludum, falsumque dicendo, se habere potestatem donandi & perdendi. num. 12. & 13.

L V X V R I A.

Est vitium inclinans ad inordinatum usum *venereorum*. Estque vitium capitale: & vincitur fugiendo. Eius filia sunt, Cæcitas mentis, Præcipitatio, Inconstantia, Inconsideratio, Amor sui, Amor huius mundi, Horror futuri, Odium Dei. cap. 23. num. 112. & 113.

Habet sex species fornicationis. I. Est, Fornicatio simplex inter solutos. Soluti hic intel

intelliguntur vir & fœmina, soluti ambo à vinculo Matrimonij, Cognationis, Affinitatis, Ordinis sacri, Religionis, voti, vel infidelitatis. I I. Est adulterium, scilicet quando alter, vel vterque, est cõingatus. I I I. Incestus quando ambo sunt consanguinei, vel affines: & in his etiam est necessariò exprimendus gradus, primus vel secundus vel tertius vel quartus consanguinitatis vel affinitatis. Item quando sunt coniuncti cognatione spirituali. Item quando alter, vel vterque, est religiosus professus, vel vir est ordine sacro insignitus, licet illa sit religiosa vel non: quanquam horum crimen sacrilegium aptè dici potest. num. 3. cap. 16. §. 1. 2. & 4. I I I I. Stuprum quãdo scilicet fœmina est virgo: non tamen sufficit quòd vir sit virgo. num. 3. §. 1. sed oppositum dicit. cap. 6. num. 7. Nou. num. 8. V. Species raptus, quando aliqua contra voluntatè ipsius, vel patris, violenter extrahitur à domo sua, quamvis fiat ad ducendum illam post copulam habitam: & etiam quando violenter extorquetur, siue fœmina sit virgo, siue non. de pœna raptoris. vide tit. raptus. V I. Contra naturam, quando non solum peccatur contra naturalem rationem, sed etiam contra ordinem à natura præfixum, ad habendam copulam. cap. 16. num. 3.

Fornicatio simplex est peccatum mortale, & contrarium asserere, est hæreticum. cap. 16. num. 1.

A peccato mortali simplicis fornicationis nulla excusat ignorantia, neque existimare quòd possit fieri cum meretrice, quia est ignorantia iuris naturalis, quæ non excusat; neque timor mortis, neque infamia, neque pudor vociferandi, neque timor infamiae quæ ex vociferatione sequeretur. ibidem.

Ad hoc ut quis peccet mort. sufficit adhibere huiusmodi fornicationi voluntatem & consensum etiam coactum. Nam debet prius omnia mundi mala pati, quam illi consentire. cap. 16. num. 1.

Fœmina, quæ, quamvis non consentiat, tamen ex metu aptat suum corpus ad actum turpem, peccat mortaliter. ibidem in fine.

Quæ verò vi opprimitur, non peccat mort. non se defendendo, neque manibus, neque membris (ut ait Sotus) neque clamore, sed satis esse, ut non consentiat, neque se præparet ad actum turpem: sed difficile est hoc, ut honesta fœminæ non se defendant aliquo modo. Non tamen tenetur manus iratas iniicere in vim inferentem, vel clamare, ita ut peccet mortaliter, eo quòd non clamavit, vel manus non iniicit, dummodo
nulla

nullatenus consentiat; neque peccat eo solo, quòd non resistat: Neque verò si resistit, quo potuerit modo, malè faciet, sed bene: imò in foro exteriori damnabitur, si saltem non clamauerit. Itaque ratio peccati est, in eo scilicet, si consentiat, vel si nò consentiat, saltem ex metu etiam mortis, & appet sua membra ad peccatum fornicationis cuiuslibet speciei. cap. 16. num. 1.

Vis omnino absoluta excusat à peccato mortali; illa scilicet, qua sine vlllo consensu absolute cogitur quis adulterari, vel fornicari, adeò vt virgo omnino resistens, & nullatenus consentiens, per talem vim absolutam violata, non perdit virginitatem saltem coram Deo: etiam si de actu ipso delectationem percipiat, modò neque in actum neque in delectationem voluntate deliberata consentiat. Nam talis delectatio est naturalis tantummodo. cap. 16. num. 1.

Fornicatio fidelis cum infideli, inducit nouam circumstantiam necessario confitendam. num. 3.

Simul ac veratur copula quauis illicita, vetatur etiam eius desiderium, consensus deliberatus, aut propositum illam committendi. Imò consensus delectandi, se in ea, vel per solam cogitationem, vel per aliquem sensum corporeum, etiam si nullum adit

propositum illam perpetrandi : nam quilibet horum est peccatum mortale.num.2.

Cogitationes, desideria, propositum, consensus, verba, & tactus, habent easdem circumstantias, seu species, quas habet fornicatio, vel luxuria.num.3.& cap.6.nu.8.9.

Mulier soluta intelligitur quælibet cœlebs non virgo, etiam vidua, dummodo careat aliis obligationibus, & vinculis supra dictis. Vir autem cœlebs etiam si sit virgo, solutus dicitur, si careat eisdem vinculis supra notatis.lit.A.cap.6.num.8.§.5.

De Adulterio.vide plura titulo, Adulteriũ.

Circumstantia loci sacri in materia luxuriæ, necessario est confitenda. Quid sit quoad hoc locus sacer, vide Ecclesia.

Fornicatio autem in dormitorio religiosorum non est sacrilegium, neque facta in quolibet alio loco sacro quartæ speciei. Secus, si in Ecclesia, aut cœmeterio, aut in locis sacris tertie speciei.num.3.§.3.

Verba & actus turpes non sunt necessario confitenda, dummodo is cõfiteatur fornicationem quam illa consequuntur. cap.6.num.7. Idem de osculis & amplexibus turpibus.num.17. & hoc non solum precedentibus copulam, sed etiam de sequentibus eam.additum in Nou.num.17.quod verũ est, licet sit aliqua notabilis interruptio.
nam

nam licet sint diuersa peccata etiam in genere moris, non tamen sunt necessario confitenda, additum in Nouo.num.18. corol. 1.

Species contra naturam supra assignata potius est genus, vel species subalterna continens alias species, vel circumstantias specialissimas necessario confitendas. num.3. in fine. I. est cum quis rem habet cum femina tali modo, ut illa non concipiat. num.9. etiam si sint coniuges. num. 33. II. Quando effunditur semen extra vas, etiam inter coniuges. nu. 3. & 33. vel alio quouis modo tit. pollutio voluntaria, quae vocatur mollicies. de qua vide tit. Pollutio. III. Copula Sodomitica etiam inter coniuges habita. IV. Copula cum iumento. num.3. §.1.

Species incestus supra posita, habet etiam tot species specialissimas necessario confitendas, quot sunt differentiae cognationum, & quot gradus habet consanguinitas; imò & affinitas ex copula licita, vel illicita contracta. c.16.n.3. in fine. & n.35. & c.22.n.41. & c.7. num.4.

Debet enim explicari numerus graduum usque ad quartum inclusiuè in consanguinitate. num.3.c.16. & idem in affinitate ex copula licita. num.35. & in affinitate ex copula illicita usque ad secundum tantum, ut de-

ducitur ex. cap. 22. n. 41. Denique debet explicari an cognatio sit specialis, vel carnalis, vel legalis. c. 16. n. 35. c. 22. n. 40.

Qui rem habuit cum virgine, vel pro tali habita, sine dolo, nec deceptione, quia illa se obtulit, vel leuiter rogata concessit, non tenetur ei restituere in conscientia. Primo: *nam scienti & volenti nulla fit iniuria.* Secundo: quia lex, quæ obligat deflorantem ad satisfaciendum, loquitur tantum de decipiente. Secus, si præcesserunt importunæ preces, quæ quoad hoc æquivalent coactionem. Secus etiam in foro exteriori, quamuis femina non probet se virginem. Satis enim est, quod ipse non probet contrarium. iure namque præsumitur fuisse tunc virginem, & fuisse deceptam. cap. 16. num. 16.

Est pœna defloratoris in foro exteriori, quod dotet eam, & ducat in vxorem: vel quod dotet eam, & cædatur fustibus. Ibid.

Qui etiam dolo, vel importunis precibus, deflorauit virginem, ad nullam restitutionem tenetur, dummodo illa æquè benenubatur ac si esset virgo; nec maritus eius corruptionem deprehendat. tenetur tamen satisfacere pro illa iniuria per pœnam impostam vel imponendam, licet nullum damnum restituibile illi eueniat; nam satisfactio differt à restitutione, sicut genus ab specie: satisfactio

tisfactio namque etiam habet locum, licet nullum damnum restituibile eueniat: satis namque est quod illata sit iniuria, licet hæc non sit restituibilis. at verò restitutio solum habet locum, quoniam illatum est damnum pretio æstimabile, additum in Nou. num. 17.

Qui importunis precibus, & falsis promissionibus, absque pollicitatione ducendi eam in vxorem, decepit & corrumpit; in utroque foro tenetur satisfacere: in exteriori quidem ad id quod supra dictum est: in interiori autem, tenetur ad ducendum eam, vel saltem ad faciendum vt maneat contenta, vel ad resarciendum ei omne damnum, quod ei inde euenerit, scilicet quanto pluris eget ad adipiscendum maritum, qualem adipisceretur manens virgo: idque arbitrio boni viri. Item aliquid aliud ob verecundiam & contumelias quas tota vita passura est. ibidem.

Quod si promisit se ducturum eam, siue ex animo, siue fictè ad decipiendum eam, obligatur ad implenda promissa in utroque foro, & multò magis si id iuramento firmavit, ni essent valde inæquales genere vel diuitiis. Nam tunc tantum obligaretur ad addendum id quo magis habet opus ad adipiscendum talem maritum, qualem adipisceretur,

retur, si non esset infamata, vel ad collocandum eam in statu honesto. Idem dicendum, quando, licet promissio facta fuerit verè, tamen probabiliter timeretur, ex tali matrimonio nasciturum graue scandalum. Idem in eo qui promittit, sed est sacris initiatus, vel aliam habet vxorem, vel pater omnino renuit tradere filiam corruptori. num. 18.

Et vltra prædicta tenetur, & obligatur ad placandum eius patrem, & satisfaciendam iniuriam ei illatam. ibidem.

Qui virginem dolo vel importunis precibus corrumpit, tenetur illi satisfacere detrimentum illatum ex fractione sigilli; licet illa æquè bene nuberet ac si non amisisset sigillum. hoc autè locum habet quando maritus deprehendit talem defectum: & propter hoc discedit ab ea, & peregrè proficiscitur, vel eam nimis seuerè tractat: secus, quando non deprehendit talem defectum. num. 19. dicto 6.

Qui dolo vel importunis precibus cognouit per copulam mulierem ab alio vitiatam, sed pro virgine reputatam, & per hoc infamauit eam, tenetur ad resarciendam infamiam. num. 19. dict. 7.

Voluntas conditionalis habendi copulam, si, vel quando fuerit vxor, nõ est peccatũ. nu. 9. in fine. Secus, si consentiret delectationi, quæ ex tali cogitatione oriretur. ibid.

Lic

Licitum est habere spem habendi copulam cum vxore futura, non tamen licet consentire delectationi ex tali spe oboriunda. ibidem.

Propositum, vel desiderium quoduis deliberatum copulæ illicitæ, est peccatum mortale. Idem de delectatione morosa. cap. 16. num. 9. §. 5.

Delectatio morosa carnalis, est duplex, tacita vel expressa: Tacita est *quando aduertens homo se illa teneri, & duci in periculum consentiendi, non expellit, nec nititur expellere, sine iusta causa qua eum excuset à tali expulsionem.* ibidem.

Expressa est *quando quis deliberatè consentit in delectationem, & fruitur ea, qua est orta ex lasciuis cogitationibus, in sensu appetitiuo:* & vtraque est mortalis. ibidem.

Et toties peccat, & talibus speciebus, quoties habuit illud propositum, vel delectationem morosam, interrumpendo illa, siue circa vnam personam, vel multas: & iuxta circumstantias personarum circa quas versatur illæ cogitationes deliberatæ, vel delectationes morosæ. Et ideo numerus & circumstantiæ eorum, necessariò sunt confitendæ. num. 6. §. 5.

Quæuis peccata cordis, oris, & operis sunt eiusdem speciei, differunt tamen secundum
maio

maiozem, vel minorem perfectionem. *ibid.*

Peccat mort. qui deliberatè consentit, & delectatur, ex delectatione quæ oritur ex cogitatione copulæ cum vxore futura, vel si alioquin liceret. num. 9. §. 6.

Peccant mort. viduus vel vidua, qui deliberatè delectatur, & gaudet cogitatione copularum carnalium licitè habitatum cum coniuge iam mortuo: idem si ex tali cogitatione aduertunt se esse in periculo pollutionis. Nō tamen peccāt, si meminerint copularum habitatum, id est, quod eas licitè habuerint, & in eis delectati fuerint, & gaudeāt de illis tamquā de præteritis licitè habitatis: imò & possunt illas velle habere, si quæ ratione fieri possēt. Sed non licet nunc actu consentire delectationi, quæ ex tali cogitatione oritur. Idem dicendum de eo, qui ex recordatione copulæ licitæ præteritæ, vel futuræ coniugis absentis habet delectationem carnalem, & consentit in eam, scilicet quod peccat. cap. 16. num. 10.

Peccat mort. qui deliberatè vult amplecti, tangere, osculari fœminam, vel amplectitur, osculatur & tangit eam, etiam tactu nō impudico, animo tamen fruendi delectatione carnali quæ oritur ex his actibus. Quod etiam procedit ad eum qui tangit personam quam desiderabat in coniugem accipere, si nondum

non dum accepit. Secus si omnes actus inde-
liberare velit, vel si eos faciat ad finem ho-
nestum. num. 11. dict. 1.

Alloqui, vel videre foemina, etiam ob
eius pulchritudinem, si adsint circumstan-
tia honesta, non est peccatum. Si vero fiant
ob solam curiositatem sine fine luxuria,
tantum est veniale. Si vero adsint circum-
stantia loci, temporis, & modi, aut alia pec-
cati mortalis, vel ad illud, vel ad eius peri-
culum, vel consensum inducentes, erit mor-
tale. num. 11. dict. 2.

Tactus, amplexus, & oscula inter spon-
sos contrahentes sponsalia de futuro, si fiat cum
cautela honesta, & sine periculo pollutio-
nis, vel consensu, & tactus non sint impu-
dici de se, licite fiunt. Sed quia raro contin-
git, ut sine tali periculo fiat, expedit ut auer-
tantur donec coniuges fiant. num. 12.

Tactus de se impudici, inter non coniu-
ges, imò etiam inter sponsales de futuro
sunt mortales, & nunquam cõsentire in eos
oportet. Ad quos euitandos eadem defen-
sione utendum est qua circa copulam vi ten-
tatam dictum est. num. 13.

Tactus impudici inter coniuges, ex qui-
bus euenit eis pollutio, vel ipsi eis illam in-
tendunt, vel periculo pollutionis se expo-
nunt, sunt mortales. cap. 16. num. 41.

Peccat

Peccat mort. qui animo concupiscendi alienam, pergit ad Ecclesiam, vel qui mittit, vel recipit epistolas, vel aliqua dona, vel quærit mediatrices, vel exhibet se videntum in loco in quo concupiscatur ab alio. num. 13. vel eo animo se ornat; secus si faciat animo, vt ametur honestè, licet carnaliter, in finem contrahendi matrimonium. Item peccat mort. qui delectatur canendo, loquendo, vel audiendo verba luxuria. num. 14.

Peccat mort. qui vtitur obscenis cantilenis, verbis, & gestibus, inducens, vel credens, aut credere debens alium peccaturum mortaliter. cap. 23. num. 123.

Peccat mort. qui nutu oculorum, verbis, vel cantu nititur aliquem inducere ad peccatum, vel consensum luxuriæ: vel curauit, vt se comitarentur aliqui in finem mortiferum, ad musicam, hastiludia, & similia ad prouocandum aliquem ad luxuriam. Item qui vel quæ falsò gloriatur cum illo, vel illam rem habuisse. num. 14.

Peccat mort. qui comedit aut bibit plusquam oportet, vel quærit aromata, vel cibos calidos in finem luxuriæ: nisi sit coniu. num. 15.

Peccat mort. qui comedit aliquem cibū, credens eius vsu se vincendum esse ab ali-
qua

qua graui tentatione carnis. cap. 21. num. 11.
 Non tamen sufficit grauem se passurum
 tentationem, dummodò credat se non esse
 vincendum. cap. 21. num. 11. & cap. 3. nu. 5.
 lit. D. Nou. n. 21.

Peccat mort. qui alicui poculum amato-
 rium propinat, vt ab ipso ametur. cap. 11.
 num. 32.

Comedere cibos calidos inducentes ad
 tentationem carnis, non est occasio propin-
 qua, nec in se peccatum mort. neque facit
 quasi semper peccare mortal. eos, qui illis
 vtuntur, dummodò non comedat illos in
 finem pollutionis vel fornicationis. Tunc
 enim esset mort. & non deberet absolui, qui
 vescitur illis, nisi verè proponat se illis non
 vsurum. cap. 3. nu. 5. lit. I. Nou. n. 25.

De faciente, aut proponente imagines
 lasciuè depictas, & ad luxuriam prouocan-
 tes. vide tit. Imago.

Peccat mortal. quem piget impotentia
 coeundi luxuriosè; secus si pigeat impoten-
 tia ad copulam matrimonialem. cap. 16.
 num. 15.

Peccat mortaliter qui mala intentione se-
 quitur mulierem, & eò grauius, quò diu-
 turnius. Quòd si mulier sit honesta, tenetur
 ille restituere illi famam, ob infamiam ei
 inde

inde sequutam. c. 16. num. 15.

Peccat mortaliter, qui dat, aut locat domum meretrici ad meretricandum: Secus si det ei illam ad inhabitandum tantum. c. 16. num. 15.

Concubinarius cohabitans concubina, numquam debet absolui, nisi separetur ab ea cum vero proposito numquam redeundi ad eam. c. 16. n. 20.

Quod si in eadem domo possent cohabitare sine peccato (quod tamen raro continget) etiam non sunt absoluendi, nisi vere ac firmiter proponant se numquam, neque verbo, aut opere simul habitaturos, aut conuersaturos. cap. 16. num. 20.

Idem dicendum de his quos populus credit esse concubinarios, licet non sint, nempe quod debent separari ob vitandum scandalum. ibidem.

Idem dicendum de eo, cui videtur quod non vitabit peccatum mortale, nisi separetur ab ea persona, cum qua cohabitatur, etiam si sit pater, mater, filius, filia, frater, soror, maritus, vxor: & ancilla, qua Dominus eius abutitur luxuriosè, debet non solum separare se ab eo: sed etiam, iuste potest fugere. nu. 21. imò & potest compellere eum, vt se vendat alteri. ibidem.

Concubinarij peccant mort. & communititer

MALEDICTIO. 513

niter sunt excommunicati per constitutiones synodales: & hodie vbiuis gentium sunt excommunicandi prius legitime moniti, & concubinæ sunt in exilium mittendæ iuxta Trident. num. 23.

MALEDICTIO.

MALEDICENS seu imprecans mortem alicui & toti eius familiæ, duo tantum peccata committit, non tot quot sunt personæ familiæ. Idem de eo qui blasphemando maledicit Petro, & Vndecim Apostolis. cap. 6. num. 18. in Nouo additum.

Qui deliberatè maledicit imprecando sibi malum, cui non licet consentire, vel proximo malum notabile sub ratione mali, peccat m. Secus si fiat indeliberatè, vel ore tantum vt communiter fit. cap. 23. nu. 117. Imprecari autem sibi damnus boni, quod posset prodigere, non est mortale. Ibidem.

Peccat mort. qui maledicit diabolo ratione suæ naturæ: secus ratione culpæ. n. 117.

Qui creaturas rationales vel irracionales commendat, vel committit diabolo, quatenus sunt creaturæ Dei, blasphematur. Quod maledicat eis quatenus sunt res proximi,

K k idem